

ISMAËL, DAT BEN IK - MAAR NU NIET MEER?

• Kees Fieggen

We kunnen veel leren van de geschiedenis van Abraham en Sarah, van Ismaël en Izak - vooral als we de uitleg in het NT erbij nemen. Paulus zegt in Galaten 4 dat Izak de zoon van de belofte is en Ismaël de zoon van de slavin. Natuurlijk horen we dan graag bij Izak, zien we graag het Hemelse Jeruzalem als onze moeder. Dan ben je wellicht verbaasd over de titel boven dit stuk, maar laten we eens goed in de spiegel van Gods Woord kijken en zien dat Paulus in Galaten 4 een bijzondere draai geeft aan het verhaal. En er is hoop voor Ismaël! Maar we beginnen in Genesis.

De belofte van Izak

Het is een prachtig moment als de HEERE Abraham naar buiten roept om naar de sterren te kijken: zo zal je nageslacht zijn! Abraham gelooft de HEERE en Hij beschouwt hem daarom als een rechtvaardige (Genesis 15). Paulus grijpt hier op terug in Romeinen 4 en laat zien dat Abraham een vader is van onbesnedenen (de heidenen; daar hoor ik bij) en besnedenen (de Joden) - onder de voorwaarde dat je net zo gelooft als Abraham. Maar daarmee is het verhaal nog helemaal niet af: Abraham moet nog groeien in zijn geloof en laten zien dat hij werkelijk op de HEERE vertrouwt. De volgende stap vinden we in H17 en 18: dan moet blijken dat Abraham Hem ook nog gelooft als zijn eigen lichaam (en de moederschoot van Sarah¹) is afgestorven. Dat is geloof in opstandingskracht. Wat Hij beloofd heeft, kan Hij ook doen - daarom is het hem ook tot gerechtigheid gerekend (Romeinen 4:21,22). De laatste stap vinden we bij Jakobus, die stelt dat het geloof van Abraham uit zijn werken volmaakt werd toen hij Izak wilde offeren (Genesis 22) en dat daarmee de Schrift van Genesis 15 werd vervuld (Jakobus 2:22,23).

De geboorte van Ismaël (Genesis 16)

Vlak na die rechtvaardig-verklaring in Genesis 15 struikelen Abraham en Sarah (toen nog Abram en Sarai). Sarai ziet dat de belofte van H12 en H15 moeilijk kan worden vervuld, want *de HEERE heeft mijn baarmoeder gesloten*. Hier klinkt de stem van het ongeloof (hoe vroom ook geformuleerd), maar Abram luistert naar zijn vrouw en verwekt Ismaël bij Hagar. Dan beginnen er dingen fout te gaan: Sarai verliest respect bij Hagar, vernedert haar met toestemming van Abram en Hagar vlucht. Dan volgt er een bijzonder moment, wat laat zien dat God Zijn eigen bijzondere weg gaat en nogal eens voor verrassingen zorgt.

Laten we ons verrassen door Hem of zijn we daarvoor te schematisch?

Voor het eerst in de Bijbel verschijnt de Engel van de HEERE² en wel aan Hagar (*of all people*). Ook Hagar is verbaasd - zou God niet vooral aan Abrahams kant staan? Maar ze heeft wel een les te leren: ze moet zichzelf vernederen onder de hand van haar meesteres.

Hebben wij wel eens iemand zonder respect behandeld?

Haar reactie is toch dat Hij naar haar heeft omgezien - zij had niet naar Hem gevraagd! En ze doet wat Hij van

¹ Mogelijk denk je: waarom staat er nu een 'h' bij haar naam? Dat is precies wat de HEERE doet in Genesis 17. Hij verandert de namen van Abram en Sarai door er een 'h' in te plaatsen. Dat is de 5e letter van het Hebreeuwse alfabet, die tweemaal in de Godsnaam voorkomt. Die H wil ik er bij Sarah graag in houden, omdat die naar de Godsnaam verwijst.

² Dat moet de Heer Jezus zijn voor Zijn menswording. Hij is tenslotte DE boodschapper van God.

haar vraagt en zo wordt Ismaël geboren. Mooi om te zien dat een terechtwijzing goed kan worden ontvangen, als duidelijk is dat er echte interesse is in het leven van de ander. Dat doet denken aan Jezus' omgang met de Samaritaanse vrouw in Johannes 4.

Het karakter van Ismaël

Let op wat de Engel zegt over Ismaël: hij zal een wilde ezel van een mens zijn. Dat zijn geen vleiende woorden. Een wilde ezel is niet makkelijk te temmen, doet van nature niet de juiste dingen, is bokkig. De natuurlijke kinderen (ook van een gelovige) hebben hun natuur uiteraard van Adam geërfd; van nature zijn wij slaven van de zonde, niet in staat om God werkelijk te dienen. Ook een eerstgeborene is gedoemd het verkeerde te doen, als wilde ezel moet hem zelfs de nek gebroken worden - tenzij er een Lam in zijn plaats geofferd wordt (Exodus 13:13).

Durven wij in die spiegel van ons karakter te kijken, te zien hoe wij van nature zijn?

Vanwege het Offer van het Lam is er hoop voor Ismaël (en voor ons), maar uit het vervolg blijkt dat dat niet vanzelf gaat. Daarvoor gaan we naar Genesis 21, waar er een crisis is tussen de beide zonen van Abraham. De zoon van de belofte is net gespeend (en zal zo'n drie jaar oud zijn geweest) en is nog maar klein en zwak. Ismaël is tegen die tijd al bijna volwassen: 16 of 17 jaar oud, een krachtige en waarschijnlijk trotse vent. Op dit moment ziet hij scherp het verschil tussen zichzelf en dat kleine ventje dat zoveel aandacht krijgt - en hem van zijn plaats als erfgenaam verdringt. Ismaël uit dit door te spotten, door Izak belachelijk te maken - en dat op het grote feest dat ter ere van Izak wordt aangericht. Jaloezie is vaak lelijk, maakt relaties stuk. In dit geval zit er nog iets onder: het is heel moeilijk te verkroppen voor Ismaël dat hij 'tweederangs' is, dat hij niet zelf op de 'troon' komt, dat hij voorrang moet geven aan dit kleine ventje.

Dat kan voor ons heel herkenbaar zijn: niet voor niets moet Paulus ons aanmoedigen om in ootmoed de ander uitnemender te achten.

Ismaël verdreven

Wat volgt, lijkt op het eerste gezicht nogal triest: Sarah wil dat Hagar en Ismaël weggestuurd worden. Abraham heeft daar helemaal geen zin in. Ongetwijfeld heeft hij gezien dat Ismaël heel wat mans is (hij wordt later een goede boogschutter), maar ook is hij Abrahams eerstgeborene. Maar nu ziet Sarah het beter dan Abraham, zoals de HEERE God hem duidelijk maakt.

Nee, je moet als man niet altijd luisteren naar wat je vrouw zegt (in H16 had Abraham dat beter niet kunnen doen), maar het kan heel goed zijn dat je vrouw gelijk heeft, dat haar geestelijk

>>

inzicht scherper is dan dat van jou als man. Dat is wellicht even slikken. Hoe onderscheid je dat? Ten eerste door er samen over te praten en je vrouw te vragen waarom ze zo denkt. Ten tweede door het in gebed te brengen en je daarbij af te vragen wat je eigen motieven zijn. Ten derde is er natuurlijk de vraag wat Gods Woord ervan zegt.

De woorden van Sarah (*Jaag deze slavin en haar zoon weg, want de zoon van deze slavin zal niet met mijn zoon, met Izak, erven*) worden door Paulus in Galaten 4 aangehaald met ‘Wat zegt de Schrift?’ Sarah spreekt (zonder het te weten) profetisch en wel op een heel bijzondere manier. Daar kom ik straks op terug, we kijken eerst naar wat er verder met Ismaël gebeurt. God zegt niet alleen tegen Abraham dat hij moet luisteren naar Sarah (*bij alles wat Sarah tot u zegt - met andere woorden: hij moest daar niets van af doen*), Hij zegt eveneens: *Maar Ik zal ook de zoon van deze slavin tot een volk maken, omdat hij uw nageslacht is.* We kunnen en mogen zeggen dat Abram en Sarai naar het vlees hebben gehandeld door Abram een zoon bij Hagar te laten verwekken, maar Ismaël is wel een zoon van Abraham - en valt dus onder de zegen die de HEERE heeft uitgesproken over zijn nageslacht.

Hoewel dat geen excuus voor ons handelen kan zijn, weten we toch dat God alle dingen doet meewerken ten goede - en Hij is trouw, want Hij kan Zichzelf niet verloochenen.

Daarom had Hagar ook niet hoeven wanhopen toen haar water op was - ze had kunnen weten dat God zou voorzien, dat Ismaël niet zou omkomen. En God voorziet: Hij luistert naar de stem van de jongen en geeft Hagar de opdracht om goed voor hem te zorgen - en dan opent Hij haar ogen voor de waterbron die er al was. God houdt zich altijd aan Zijn belofte!

Ismaël en Izak

In Genesis 21:20 lezen we: *God was met de jongen.* Dat hadden we wellicht niet verwacht: hij was immers weggestuurd van de zoon van de belofte en heeft geen erfdeel samen met Izak (opnieuw verrast God ons hiermee wellicht). Toch is hij niet helemaal uit het leven van Abraham verdwenen, want hij begraaft zijn vader samen met Izak (uiteraard in de grot van Machpela). De nakomelingen van Ismaël spelen veelal geen positieve rol in de geschiedenis van het volk Israël. We zien hen o.a. terug bij de karavaan die Jozef van zijn broers koopt: ze brengen Jozef als slaaf naar Egypte. Maar ook daarin is uiteraard de Gods hand herkenbaar - Jozef vertelt zijn broers immers dat hij door God vooruit is gestuurd om hen in leven te houden.

Laten we niet te snel iemand afschrijven, dat doet de HEERE ook niet ...

Later zal Mohammed de geschiedenis van Izak en Ismaël verdraaien (het offerfeest in de Islam bijvoorbeeld gaat erover dat Abraham Ismaël moet offeren - i.p.v. Izak) en we kunnen de moslims beschouwen als nakomelingen van Ismaël - deels letterlijk en in elk geval geestelijk. Maar in Galaten 4 doet Paulus iets opmerkelijks. De letterlijke nakomelingen van Izak (de Joden) worden geestelijke nakomelingen van Ismaël genoemd - als ze niet uit de slavernij van de wet zijn bevrijd. Het verbond op de Sinaï baart tot slavernij, omdat het volkomen afhankelijk is van de gehoorzaamheid van de natuurlijke mens - en dat is een wilde ezel, dat is Ismaël, dat ben ik van nature ook. Paulus kijkt naar het *tegenwoordige Jeruzalem* en dan bedoelt hij wat hij toen zag bij zijn volksgenoten, wat hij bij zichzelf had gezien toen de Heer Jezus hem in de spiegel liet kijken. Paulus had immers zelf de christenen vervolgd en toen ontdekt dat hij in feite de Zoon van de belofte had vervolgd: de Heer Jezus. En hij had heel veel tegenstand van de Joden ervaren, al blijft zijn hart naar hen uitgaan (Romeinen 9-11): God zal tot Zijn doel komen met hen! Die ogenschijnlijk onschuldige spot van Ismaël bij het feest van Izak heeft een diepere achtergrond. Het staat voor de nijd, de boosheid van de onbekeerde mens. Dat christenen vervolgd worden in veel moslimlanden, is heel logisch. Moslims zijn immers mensen die in eigen kracht hun godsdienstige plichten moeten volbrengen, zonder dat ze weten of dat genoeg zal zijn voor de hemel. Christenen leven uit geloof, uit genade (als het goed is) en dat tergt de natuurlijke en vooral de godsdienstige mens. Daarom ervoer Paulus ook zoveel tegenstand van zijn volksgenoten: die zagen dat Gods genade zelfs naar de heidenen ging, dat zij zelf op achterstand kwamen, dat hun ijver niet genoeg was.

De kinderen van de belofte

Maar, zoals gezegd, er is hoop voor Ismaël. God laat hem niet in de woestijn omkomen, God zegent hem. Onder zijn nakomelingen waren er in de eerste eeuwen na Christus heel wat christenen en nog kan elke geestelijke nakomeling van Ismaël gezegend zijn - als hij/zij buigt voor de Zoon van de belofte. Elke Ismaëliet kan een kind van de belofte worden! Dat is de prachtige draai in Galaten 4, waar Paulus vol zekerheid kan zeggen: *U echter, broeders, bent kinderen van de belofte naar het voorbeeld van Izak.* Onze moeder is het Jeruzalem dat boven is, het vrije Jeruzalem. Wat betekent die vrijheid? Het betekent volgens Galaten 5 dat je in volkomen vrijheid de Heer zult dienen. Er is niets meer te verdienen, er zijn geen verplichtingen waar je behoudenis van afhangt. Waarom zou je je laten besnijden als je al besneden bent met de besnijdenis van

Christus (Kol.2:11)? Die besnijdenis gaat veel dieper: het is de besnijdenis van hart en oren. Het raakt je binnenste (je hart), want je bent opnieuw geboren, je bent een nieuwe mens geworden. Het raakt je handelen, omdat je als vanzelf gehoorzaam wil zijn (je oren). Paulus waarschuwt wel: *gebruik die vrijheid niet als een aanleiding voor het vlees* - het kan zomaar gebeuren dat je toch nog uit eigen kracht leeft. Je dient de Heer niet *opdat* je behouden wordt, maar *omdat* je behouden bent. Omdat je nergens meer voor hoeft te vechten, sta je volkomen vrij in je dienst aan de Heer: je hoeft je niet te bewijzen, er is geen kramp meer nodig. Dan ga je - als het goed is - vrucht dragen.

Op welke manier leef je? Ben je ergens toch nog benauwd om verloren te gaan? Ben je er nog op uit om God te laten zien dat je best wel een goed christen bent?

Slot

Lees Galaten 5 nog eens goed door en ontdek dat je aan de ene kant echt helemaal vrij bent, maar dat je aan de andere kant het gevaar loopt om in de fouten van je oude leven, van het vlees te vervallen. Het nieuwe leven is er, maar moet onderhouden worden, voedsel krijgen. We zijn van nature wilde ezels van mensen en dat kan zomaar weer de kop opsteken. Wandel daarom door de Geest, richt je op Hem die de Zoon van de belofte is. Leven door de Geest is eigenlijk heel ontspannen: je hoeft je niet te bewijzen, je bent al een kind van de belofte omdat je hebt geloofd in de Zoon van de belofte. Er is hoop voor wilde ezels als ik van nature ben, want er is een Lam in mijn plaats gestorven en door Hem ben ik een nieuwe schepping geworden, zie ik uit naar een plek in het Nieuwe Jeruzalem. We zijn niet genaderd tot een tastbare berg met brandend vuur van oordeel, maar tot de stad van de levende God waar Abraham al naar uitkeek, en tot Jezus die de Middelaar is van het nieuwe verbond dat in het hart is geschreven (zie Hebreeën 8 en 12). Die toekomst mag neerdalen in mijn hart en leven, en mij als een kind van de belofte doen beseffen dat ik vrij en veilig ben om Hem te dienen totdat Hij komt.